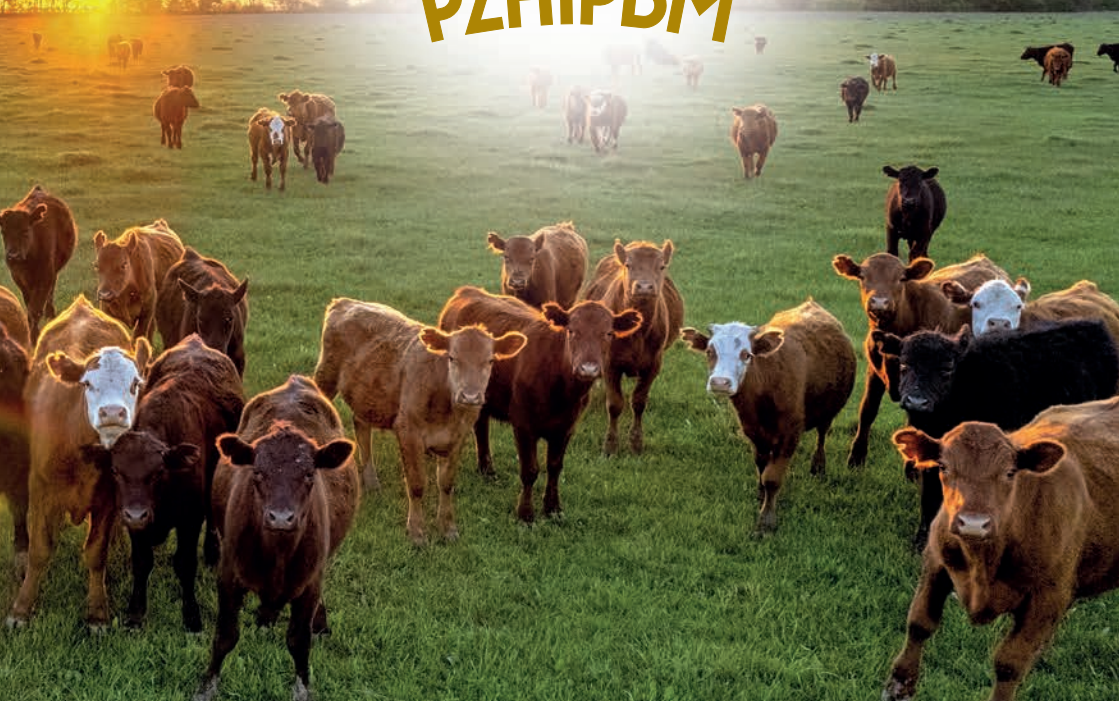

PZH i PBM

Szkolenia dla hodowców i producentów bydła

PZHiPBM

Spis treści:

**Wpływ profilaktyki i bioasekuracji
na opłacalność chowu i hodowli
bydła mięsnego**

dr lek. wet. Bogdan Konopka2

**Systemy żywienia stosowane
w opasie bydła mięsnego**

dr hab. Andrzej Łozicki prof. SGGW10

**Dobrostan i ekoschematy
w ramach Krajowego
Planu Strategicznego**

Daniel Słomka 20

**Systemy jakości jako podstawa
zwiększonych dochodów w produkcji
wołowiny wysokiej jakości**

Jerzy Wierzbicki PZPBM 26

Wpływ profilaktyki i bioasekuracji na opłacalność chowu i hodowli bydła mięsnego

dr lek. wet. Bogdan Konopka

Bydło mięsne jest hodowane w Polsce od kilkudziesięciu lat i jego znaczenie stale rośnie. Hodowla bydła mięsnego jest alternatywą dla gospodarstw rezygnujących z produkcji mleka. Dla tych gospodarstw jedynie utrzymywanie bydła mięsnego w miejsce bydła mlecznego daje możliwość zagospodarowania posiadanej powierzchni paszowej.

W chowie i hodowli każdego gatunku zwierząt ogromne znaczenie mają kwestie ekonomiczne, które warunkują opłacalność produkcji. Należy pamiętać, że niski status zdrowotny zwierzęcia to straty ekonomiczne, dlatego tak ważne są szeroko pojęta profilaktyka oraz bioasekuracja, które, jeżeli poprawnie stosowane, przekładają się na poprawę statusu zdrowotnego zwierząt, a tym samym, na zmniejszenie strat ekonomicznych.

Definicja profilaktyki wg słownika języka polskiego to „działania mające na celu zapobieganie niekorzystnym zjawiskom, zwłaszcza chorobom. Celem profilaktyki jest niedopuszczenie do zakażenia, a gdy ono nastąpi – do zachorowania przez likwidację lub ograniczenie źródła zakażenia, uniemożliwienie transmisji chorób oraz stymulacja odporności zwierząt wrażliwych na określoną chorobę. Profilaktyka obejmuje kwarantannę, strategie, których celem jest unieszkodliwienie pierwotnego i wtórnego źródła zakażenia, leczenie chorych zwierząt, profilaktykę nieswoistą i profilaktykę swoistą przy użyciu surowic odpornościowych i szczepionek. Unieszkodliwienie pierwotnego źródła zakażenia osiąga się albo stosując metodę radykalną, jaką jest wybijanie chorych sztuk, albo przez izolację zwierząt chorych, ich leczenie i likwidację zwłok. Odkażanie likwiduje wtórne źródła zakażenia (zarazki w środowisku bytowania zwierząt), podczas gdy dezynsekcja i deratyzacja zapobiegają przenoszeniu zarazków przez przenosicieli mechanicznych i biologicznych. Profilaktykę należy traktować nie tylko jako zapewnienie działań stricte medycznych (np. stosowanie szczepień) ale również jako zapewnienie właściwego dobrostanu zwierząt.

Natomiast bioasekuracja to „działania prowadzone na terenie gospodarstwa, jak i w jego najbliższym otoczeniu mające na celu ochronę biologiczną i zdrowotną gospodarstwa”.

Obydwa pojęcia – profilaktyka i bioasekuracja, mają na celu zapewnienie najwyższego statusu zdrowotnego zwierząt.

Ochrona zdrowia bydła ras mięsnych różni się znacznie od ochrony zdrowia bydła mlecznego, chociaż to ten sam gatunek. Szczególnie ważny u bydła ras mlecznych jest fizjologiczny metabolizm warunkujący homeostazę ustrojową. Jest ona bowiem

podstawą prawidłowej czynności wszystkich narządów, organów i układów organizmu. Kontrola przebiegu procesów metabolicznych jest niezwykle istotnym elementem ochrony zdrowia bydła. Powstawanie zaburzeń metabolicznych związane jest najczęściej z niewłaściwym żywieniem. Żywnienie niedoborowe i źle zbilansowane dawki pokarmowe to najczęściej popełnione w tym względzie błędy. Warunki chowu stadnego oraz wprowadzenie elementów produkcji przemysłowej i związane z nią tendencje do upraszczania dawki żywieniowej (monodieta), sprzyjają powstawaniu u krów specyficznych zespołów chorobowych. Ich wspólną cechą są zaburzenia trawienia i występujące na ich tle odchylenia przemiany materii. Należą do nich kwasica i zasadowica żwacza będące wynikiem poważnych błędów żywieniowych, polegających na skarmianiu odpowiednio dużej ilości łatwo strawnych węglowodanów lub nadmiernej ilości związków azotowych. Zachwianie stosunku białkowo-energetycznego w dawce pokarmowej na korzyść węglowodanów należy do najczęstszych błędów popełnianych w żywieniowej praktyce. U przeżuwaczy rozchwianiu ulega także często gospodarka mineralno-witaminowa. Do najczęstszych stanów w tym względzie należą niedobory magnezu oraz zaburzenia wapniowo-fosforowe wraz z witaminą D. Istotną rolę dla fizjologicznego przebiegu procesów życiowych odgrywa także zaopatrzenie w witaminy A, E i karoteny oraz śladowe substancje mineralne (Co, J, Mn, Cu, Zn, Se). Bydło ras mięsnych nie cechuje się aż tak dużym obciążeniem metabolicznym

jak rasy mleczne (mniejszy poziom laktacji), przez co zjawiska te nie występują u nich w dużym nasileniu. Czynnikiem chroniącym je jest także naturalny system chowu i żywienia oraz genetyczna odporność na obciążenia środowiskowe. Jednakże, także u bydła ras mięsnych, w przypadku skrajnych błędów żywieniowo-środowiskowych, może dojść do powstawania opisanych wyżej zaburzeń. Status metaboliczny zwierząt określa również funkcjonowanie innych układów organizmu, z których jednym z najważniejszych jest układ immunologiczny. Zdolność organizmu do obrony przed czynnikami zakaźnymi (bakterie, wirusy) jest jednym z ważniejszych przejawów zdrowia. Zwierzęta zdrowe, z prawidłowo funkcjonującymi ogólnymi i narządowymi mechanizmami obronnymi, są niewrażliwe na wiele czynników zakaźnych, znajdujących się w ich otoczeniu. Dotyczy to głównie warunkowo chorobotwórczych bakterii, ale także niektórych patogenów chorobotwórczych. Przy niezbyt dużej ich agresywności i niewielkiej infekcji zwierząt, zdrowe nie zawsze reagują chorobą, gdyż są w stanie, dzięki układowi odpornościowemu, czynniki te zneutralizować. Odmienne - u zwierząt z obniżoną odpornością, nawet zakażenia bakteriami warunkowo chorobotwórczymi, mogą stać się punktem wyjścia do poważnych chorób. Infekcje te mogą dotyczyć wielu narządów i układów, dając różnorodny charakterystyczny obraz kliniczny. Z punktu widzenia chowu stadnego oraz lekarsko-weterynaryjnego takie sporadyczne infekcje u pojedynczych zwierząt nie przedstawiają problemu. Ich wyleczenie jest bowiem najczęściej możliwe przy pomocy antybiotyków i sulfonamidów. Ogromne znaczenie natomiast posiadają choroby zakaźne, szerzące się poprzez różne czynniki obejmując szybko wiele zwierząt. Zarazy te mogą przenosić się z regionu do regionu i szybko obejmować cały kraj. Osiągnięcia immunologii weterynaryjnej oraz wypracowane przez nią metody diagnozowania chorób zakaźnych i pobudzania swoistej odporności (szczepionki) pozwoliły jednak na zwalczanie bądź opanowanie wielu groźnych niegdyś infekcji. W chwili obecnej kraj nasz jest wolny od takich chorób bydła jak pryszczycza, brucelozę, gruźlica i enzoptyczna białaczka bydła. Nie znaczy to jednak, że nie istnieje zagrożenie występowania tych lub innych chorób, czemu sprzyja intensywny handel zwierzętami. Niebezpieczeństwo pojawienia się wielu chorób zakaźnych bydła znajduje odbicie w fakcie, iż liczne z nich podlegają obowiązkowi tzw. zgłaszania i zwalczania z urzędu. Oznacza to, że znajdują się w zawartym w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt załączniku. Nakłada to na służby Inspekcji Weterynaryjnej konieczność likwidacji tych chorób według przepisów i rozporządzeń wykonawczych wspomnianej ustawy. Do chorób takich, oprócz wyżej wymienionych, należy szereg innych występujących nie tylko u bydła ale również u innych gatunków zwierząt.

Biegunki

Każdy hodowca powinien zdawać sobie sprawę, jak niebezpiecznym zjawiskiem są biegunki u cieląt. Nieodpowiednio leczone prowadzą do upadków, a co za tym idzie znacznych strat dla prowadzących gospodarstwo. Omawiając problem biegunek u cieląt, należy zwrócić uwagę na sezon wycieleń. Wycielenia w sezonie zimowym (bardzo wczesne- XII- I-II) są zdeterminowane i związane z kryteriami ekonomicznymi zgodnie z modelem opracowanym przez pana profesora Aleksandra Dobickiego. Krowy cielą się w oborze, przed rozpoczęciem sezonu pastwiskowego, cielęta z tego okresu są przygotowane do wykorzystania paszy pastwiskowej i mogą osiągnąć masę

ciała jesienią około 250 do 300 kg i wiosną (kwiecień) następnego roku jałówki mogą być pokryte dając cielęta w modelu produkcyjnym bardzo wczesnym, co daje możliwość odsadzania jesienią, prowadzenia strategii selekcji i remontu stada aby nie doprowadzić do jego starzenia się, a także daje możliwość sprzedaży innym hodowcom. Wielu hodowców spowodowało, że sezon wycieleń odbywa się w okresie zimowym aby uzyskać piękne, mocne cielęta jesienią, ale zima sprzyja rozwojowi biegunek u nowonarodzonych cieląt. Wśród patogenów będących przyczyną biegunek należy wymienić koronawirusy, rotawirusy, adenowirusy, wirusy IBR,BVD, bakterie Escherichia coli, Salmonella sp., Pseudomonas sp., Proteus sp., Clostridium sp., pierwotniaki Cryptosporidium sp. (po ukończeniu 2 tyg. życia) oraz zaburzenia metaboliczne u krów. Wielu hodowców doświadczyło ciężkich strat spowodowanych przez biegunki u cieląt. Najczęstszą przyczyną są jednak rota i koronawirusy z nadkażeniem bakterią Escherichia coli, które przeważnie atakują zimą i wczesną wiosną, powodując upadki od 20 do 60 % urodzonych cieląt a biegunki u ok. 80% - jest to zakażenie pourodzeniowe, gdzie zarazki E.coli wnikają do organizmu oseska przez pępowinę lub drogą pokarmową i oddechową. Choroba w stadzie szerzy się drogą łańcuchowo-kontaktową wywołując biegunki cieląt, które pod względem powodowanych strat należą do ważnych schorzeń.

Zapobieganie biegunkom u cieląt powinno obejmować:

- podawanie paszy bogatej w karoten, uzupełnianie witaminy A w diecie, a także podanie w iniekcji witaminy A, aby zwiększyć w siarce ilość swoistych immunoglobulin
- podanie siary w ciągu pierwszych 3-4 godzin po porodzie. W sytuacji zagrożenia można podać doustnie przed podaniem siary (ssaniem) wyizolowane przeciwciała dostępne u lekarzy weterynarii
- szczepienie cielnych krów w ostatnim trymestrze ciąży

Omawiając choroby warto także wspomnieć **enootyczną białaczkę bydła**, przewlekłą wirusową chorobę cechującą się rozplemem komórek układu limfatycznego o charakterze nowotworowym. Choroba ta występuje rzadko, aktualnie w całej Polsce prowadzony jest monitoring w interwale 5 letnim. Wśród chorób zwalczanych z urzędu wymieniana się również ciągle groźną **chorobę mętlikową bydła**, wywoływana przez spiralny drobnoustroj Campylobacter. Jest chorobą z krycia, przenoszoną zarówno przez krowy jak i buhaje. U bydła ras mięsnych, ze względu na często wykorzystywane w chowie krycie naturalne, może istnieć niebezpieczeństwo jej występowania. Dotyczy to również **zarazy rzęsistkowej (trichomonadoza)** - choroby pasożytniczej prowadzącej do stanów zapalnych pochwy, macicy oraz poronień, a u buhajów do zapalenia prącia i napletka. Ogólnie choroby pasożytnicze stanowią poważny problem w chowie bydła mięsnego. Bydło ras mięsnych ze względu na naturalny system chowu jest w poważnym stopniu narażone na te schorzenia, bowiem do inwazji pasożytów dochodzi często podczas wypasu na łąkach i pastwiskach. Pasożyty atakują różne organy i układy, będąc często przyczyną chorób o wyraźnych objawach klinicznych. Równie często pasożyty mają jednakże przebieg subkliniczny, bez zdecydowanej symptomatyki. Przy takim przebiegu chorób zwierzęta nie rozwijają się prawidłowo i cechują się obniżonymi przyrostami masy ciała. W przypadku chowu bydła ras mię-

snych ma to duże znaczenie ekonomiczne, bowiem przyrosty mięśni stanowią efekt produkcyjny. Subkliniczny przebieg, z towarzyszącymi jej zmniejszonymi przyrostami, cechuje często bardzo rozpowszechniona u bydła choroba - **motylca wątrobowa**. W jej przebiegu ma miejsce zapalenie wątroby oraz zaburzenia metaboliczne, co zwykle maskuje właściwą przyczynę choroby. Chorobę tę wywołują przywry motylicy wątrobowej *Fasciola hepatica*. Żywicielem ostatecznym jest bydło, a żywicielem pośrednim ślimak błotniarka moczarowa, żyjący na podmokłych, nisko położonych terenach zalewowych, bagnistych, porośniętych kwaśnymi trawami, w niekonserwowanych rowach melioracyjnych, naturalnych zbiornikach wodnych, w okresowych kałużach. Zapobieganie to regulacja stosunków wodnych, używanie moluskacydów np. siarczan miedzi - na 1ha pastwiska 30kg., który jest szkodliwy dla ryb i pszczoł - o czym należy pamiętać. Leczenie polega na stosowaniu zabiegów odmotyliczania przy pomocy chemioterapeutyków stosowanych przez lekarzy weterynarii.

Często występująca u bydła pasożytność to także **kokcydioza**, która dla hodowców bydła jest przyczyną strat finansowych, będących następstwem mniej efektywnego wykorzystywania paszy, spowolnienia przyrostów oraz zwiększenia podatności zwierząt na inne choroby. Kokcydioza może przyczyniać się do opóźnienia rozwoju cieląt nawet o dwa miesiące. Kokcydioza bydła rozwija się w następstwie zarażenia patogenym gatunkiem kokcydiów z rodzaju *Eimeria*.

57% upadków cieląt w pierwszym miesiącu życia jest spowodowanych chorobami o przebiegu biegunkowym. Ocenia się, że ponad 50% przypadków biegunek u cieląt w pierwszych tygodniach życia jest związanych z inwazją pierwotniaków. Kryptosporidioza jest chorobą pasożytniczą, wywołowaną przez pierwotniaki z rodzaju *Cryptosporidium* - obecnie znanych jest 27 gatunków, przy czym największe znaczenie w schorzeniach cieląt odgrywa *Cryptosporidium parvum*. U człowieka za większość inwazji odpowiedzialne są *Cryptosporidium hominis* i *Cryptosporidium parvum*, wywołujące choroby biegunkowe. *C.parvum* może się przenosić ze zwierząt na ludzi.

Działaniami zmniejszającymi ryzyko zachorowań w stadzie jest rygorystyczne przestrzeganie zasad higieny i bioasekuracji, m.in. :

- Mycie i dezynfekcja sprzętu (wiadra, smoczki, poidła, karmniki) i pomieszczeń (ściany i posadzki boksów i budek). Bardzo ważne jest stosowanie środków dezynfekcyjnych, których spektrum działania obejmuje oocysty pierwotniaków. Dobre efekty daje dezynfekcja termiczna, gorącą parą wodną pod ciśnieniem
- Częsta wymiana ściółki
- Utrzymywanie niskiej wilgotności w pomieszczeniach
- Używanie przez obsługę odzieży i obuwia ochronnego
- Utrzymywanie cieląt indywidualnie lub w kojcach o małym zagęszczeniu
- Podział zwierząt na grupy wiekowe
- Ograniczenie czasu kontaktu nowonarodzonych cieląt z matką
- Wczesne odpajanie cieląt siałą
- Izolacja chorych osobników

Jedyną substancją czynną, zarejestrowaną w Polsce do leczenia kryptosporydiozy jest halofunginon. Jest to lek przeciwprzywrotniacy, wykazujący wysoką skuteczność wobec *Cryptosporidium parvum*.

Kryptosporydioza jest schorzeniem powodującym duże straty ekonomiczne w hodowli bydła, związane zarówno z wysoką śmiertelnością cieląt, jak i ze spadkiem parametrów produkcyjnych. Aby uzyskać zadowalające efekty w jej zwalczaniu, niezbędna jest ścisła współpraca hodowcy i lekarza weterynarii oraz wdrożenie w gospodarstwie szeregu rozwiązań zoohigienicznych, łącznie z leczeniem i chemioprophylaktyką. Pozwoli to uniknąć wysokich kosztów związanych z występowaniem choroby w stadzie.

Kontynuując temat chorób pasożytniczych należy wspomnieć również o **telazjozie** – chorobie oczu wywoływanej przez nicienie z trzech gatunków *Thelazia rhodesi*, *T.gulosa* i *T.skrjabini*. Samce o długości 12mm, a samice do 21mm, bytują w worku spojówkowym lub pod trzecią powieką lub w kanale łzowym. Żywicielem pośrednim jest mucha z rodziny Muscidae, która jest przenosicielem. Dojrzałe samice rodzą larwy w worku spojówkowym. Larwy są zlizywane z wydzieliny oka przez muchy i w ich organizmach przebywają ok. 15-30 dni, gdzie osiągają stadium inwazyjne i poprzez ssawkę owada przedostają się do worka spojówkowego zwierzęcia, gdzie dojrzewają. Intensywność inwazji waha się od 1 do kilkudziesięciu pasożytów. Choroba pojawia się na początku lata wraz z pojawieniem się much i zwykle przebiega ostrzej i ciężiej u cieląt niż u dorosłych krów. Pasożyty drażnią spojówkę i rogówkę oka poprzez przemieszczanie się w obrębie oczodołu i pozostawianie toksycznych metabolitów, doprowadzając do obfitego łzawienia i wzmożonej wrażliwości na światło. Powstały proces zapalny może być dodatkowo komplikowany przez drobnoustroje, prowadząc do ropnego zapalenia gałki ocznej. Dochodzi do zmętnienia rogówki i owrzodzenia, a nawet do perforacji. Upośledzenie wzroku jest poważnym problemem w hodowli wielkostadnej, zwłaszcza przy przepędzaniu bydła. Zwierzęta stają się niespokojne, tracą apetyt, następuje zahamowanie przyrostów wagowych. Rozpoznanie nie jest trudne, gdyż nagminne pojawienie się zmętnień rogówki budzi podejrzenie telazjozy. Leczenie jest dość kłopotliwe, ponieważ wymaga neutralizacji pasożytów oraz kilkakrotnego przemywania worka spojówkowego aby usunąć proces zapalny. Zapobiega-

nie to zwalczanie plagi much, stosowanie środków odstraszających i okresowe odrobaczanie bydła, aby nie było nosicielem pasożytów.

Często występujące u bydła pasożyty to także robaczyce płuc i żołądkowo-jelitowe. Wymienić także należy **gzwawice bydła**, w której przebiegu, obok możliwych objawów ogólnych, ma także miejsce uszkodzenie skóry. Gzawica bydła wywoływana jest przez gza bydłeciego (*hypoderma bovis*), który ma 12-15 mm długości i jest podobny do trzmieła. Okres życia dojrzałych gzów przy wysokiej temperaturze powyżej 18 stopni, bezwietrznej i słonecznej pogodzie trwa od 2 do 8 dni, natomiast podczas chłódów i opadów przedłuża się do 4 tygodni. Atakowanie zwierząt przez samice gzów odbywa się w południe, które podlatują szybkim, niskim lotem, składając jaja na sierści głównie tylnych kończyn, na wymieniu i bokach ciała zwierząt. Podczas ataku, bydło gwałtownie ucieka, naloty budzą paniczny strach. Podczas jednego ataku zostaje złożone jedno jajo. Jedna samica może złożyć 600-800 jaj w ciągu 1-3 dni, a potem ginie. Z jaj wylęgają się larwy po 4-7 dniach, które wnikają pod skórę i rozpoczynają wędrówkę wewnątrz organizmu przez 3-4 miesiące poprzez powięź nerwowo - naczyniowe, następnie przesiadują w kanale kręgowym od stycznia do kwietnia, z którego wychodzą pod skórę grzbietu wzdłuż gałązek grzbietowych nerwów. Wydrążają otwory w skórze grzbietu co powoduje reakcję okolicznych tkanek na ciała obce - tworzą się guzy z przetokami. Wędrówka w organizmie żywiciela trwa ponad 10 miesięcy. Rozpoznawanie nie nastrocza problemów - widoczne guzy z larwami na stronie grzbietowej w okresie wiosenno-letnim. Zwalczanie larw pasożytujących u bydła następuje poprzez stosowanie podskórne iwermektyny 1%.

Ze względu na znaczenie tej grupy chorób oraz rozmiar powodowanych przez nie strat, w każdym stadzie powinien istnieć program zwalczania pasożytów. Obejmuje on okresowe badania koprooskopowe, pozwalające stwierdzić i określić stopień inwazji pasożytniczej oraz profilaktyczne odrobaczanie zwierząt, przeprowadzane, w zależności od specyfiki biologii pasożyta, nawet kilkukrotnie w roku.

Uwagę hodowców powinny także skupić schorzenia ortopedyczne, a zwłaszcza racic. Przebiegające z kulawiznami takie schorzenia **jak zakaźna zanokcica oraz aseptyczne zapalenie tworzywa racicznego** mogą być również przyczyną obniżonej produktywności bydła mięsnego (przyrosty).

Chorób zagrażających bydłu jest wiele i posiadają one różny charakter oraz odmienną symptomatykę.

Należy podkreślić, iż znaczenie profilaktyki i leczenia ma ogromny wpływ na efekty produkcyjne i hodowlane. Ich wspólną cechą są jednakowe metody ich opanowywania polegające na likwidacji bądź izolacji zakażonych zwierząt, zapobieganiu dalszemu przenoszeniu się zarazków oraz wzmoczeniu, poprzez szczepienia, odporności wrażliwej na zarazki populacji zwierząt. Samo leczenie natomiast, aczkolwiek w wielu przypadkach może być stosowane z powodzeniem (antybiotyki, seroterapia), posiada mniejsze znaczenie, gdyż z epizootycznego punktu widzenia istotniejsza jest pełna likwidacja źródła zakażenia. W zwalczaniu chorób zakaźnych istotną rolę odgrywają także ich precyzyjne diagnozowanie, głównie poprzez badania serologiczne oraz profilaktyczne szczepienia ochronne podnoszące swoistą odporność przeciwko specyficznym patogenom. Dlatego nowoczesne systemy chowu wymagają stosowania kompleksowych programów diagnostyczno-profilaktycznych. Powinny być one dopasowane do lokalnych potrzeb stad dla których są przeznaczone, z drugiej zaś strony powinny uwzględniać możliwość pojawiania się specyficznych gatunkowo zaburzeń

trawienno-metabolicznych oraz zaistnienia chorób zakaźnych, inwazyjnych i innych. W przypadku bydła ras mięsnych, które w Polsce są hodowane relatywnie od niedawna, należy także uwzględnić zdrowotne i produkcyjne problemy adaptacyjne.

Poruszając temat profilaktyki, należy również odnieść się do konieczności zapewnienia właściwego dobrostanu zwierząt obejmującego również właściwe postępowanie ze zwierzętami – w tym w obrocie – co powinno łączyć się z zasadami humanitaryzmu. W obrocie mamy do czynienia z wieloma czynnościami: odsadzanie, przepędzanie, transport do miejsc gromadzenia, punktów skupu, ważenie, klasyfikowanie, przetrzymywanie do czasu uboju w magazynach żywca. Wszelkie te czynności wiążą się ze zmianami środowiska, kontaktami z nowymi osobnikami i ludźmi. Warunki te różnią się od dotychczasowego środowiska przebywania zwierząt, tj. hałas, bodźce mechaniczne, nierówności drogi, zakręty, hamowanie, powodując stałe napięcie mięśniowe i nerwowe. Mogą się zmieniać również warunki środowiskowe - nasłonecznienie, wiatr, mróz i deszcz. Czynniki te działają jako stresory, wywołując w organizmie stan pobudzenia określanego jako stres.

Ponadto każdy hodowca w stadzie bydła mięsnego powinien mieć przygotowany solidny korytarz przepędowy. Lekarze weterynarii i zootechnicy biorący udział w czynnościach dotyczących profilaktyki, leczenia oraz selekcji zwierząt są odpowiedzialni za bezpieczeństwo ludzi i zwierząt. Brak wiedzy i doświadczenia przy poskramianiu zwierząt, utrudnia pracę, co może być przyczyną nieszczęśliwych wypadków. Podczas pracy ze zwierzętami należy wykazać cierpliwość, spokój. Zabiegi muszą być w odpowiedni sposób zaplanowane i przemyślane.

Systemy żywienia stosowane w opasie bydła mięsnego

dr hab. Andrzej Łozicki prof. SGGW

Samodzielna Pracownia Żywienia Zwierząt
Instytut Nauk o Zwierzętach SGGW

Wprowadzenie zwierząt do opasu

Jednym z podstawowych elementów decydujących o przebiegu opasu i wynikach produkcyjnych zwierząt jest odpowiednie wprowadzenie ich w opas.

Odsadzenie od matek, transport, zmiana środowiska są czynnikami obniżającymi odporność i sprzyjającymi występowaniu chorób, w tym szczególnie chorób układu oddechowego (BRD).

Niższe pobranie paszy i wody, spowodowane transportem i stresem, prowadzi również do częstszych zaburzeń funkcjonowania układu pokarmowego.

Wprowadzając młode zwierzęta do opasu należy więc:

- zapewnić im odpowiednio dużo miejsca w suchych i czystych pomieszczeniach;
- odrobaczyć je i zastosować odpowiedni program szczepień, które powinny być stosowane jeszcze przed sprzedażą i transportem zwierząt;
- cielęta powinny mieć zapewniony dostęp do dużej ilości czystej wody;
- bardzo ważnym jest aby cielęta miały stały dostęp do dobrej jakości siana lub kiszzonek;
- pasza treściwa, która będzie stosowana na początku opasu powinna być wprowadzana do dawki pokarmowej stopniowo, zaczynając początkowo od niewielkich ilości (kilkanaście procent suchej masy dawki). Okres przygotowania do wprowadzenia większych ilości paszy treściwej powinien trwać co najmniej tydzień.
- dawka pokarmowa cieląt powinna być uzupełniana o dodatki stymulujące odporność zwierząt. Ważnym jest zapewnienie cielętom dostępu do mieszanek witaminowo-mineralnych bogatych w witaminy i składniki mineralne o działaniu antyoksydacyjnym i stymulującym odporność – między innymi witaminy E, D, C oraz Ca, Se, Zn, Cu czy Fe.
- liczne badania wskazują, że dobre efekty jeśli chodzi o wpływ na funkcjonowanie żwacza i procesy trawienne, a także stymulowanie odporności daje stosowanie przy wprowadzaniu do opasu preparatów zawierających żywe drożdże i ich metabolity, które mają właściwości pro i prebiotyczne. Preparaty te często wzbogacone są w różne składniki bioaktywne np. Se, który wraz z witaminą E ma właściwości antyoksydacyjne i stymulujące odporność.
- na rynku dostępne są również preparaty ziołowe i fitobiotyczne pobudzające apetyt zwierząt oraz działające stymulująco na ich odporność.

Dostosowanie poziomu żywienia do fazy opasu

W trakcie opasu intensywność żywienia rozumiana jako udział w dawce pasz objętościowych i treściwych oraz proporcje między nimi, zależą nie tylko od intensywności opasu, ale także fazy opasu i wieku zwierząt. Opasane zwierzęta będące w wieku do 14-15 miesiąca życia wykazują intensywny wzrost i rozwój. W tym okresie charakteryzuje je duży apetyt, co przy intensywnym żywieniu pozwala osiągać wysokie przyrosty dobowe. Duży apetyt młodych zwierząt i dobre wykorzystanie składników pokarmowych dawki pozwalają na większy udział w dawce pasz objętościowych. Aby jednak w pełni wykorzystać potencjał wzrostowy zwierząt należy im zapewnić odpowiednią wysoką koncentrację białka w kg suchej masy dawki (tabela 1). Warunkowane jest to intensywnym odkładaniem przez młode zwierzęta tkanki mięsnej. Ograniczona ilość białka, a większa energii w pierwszym okresie opasu skutkuje niższymi przyrostami i hamuje rozwój zwierząt, natomiast zwiększa ich otluszczenia. Udział pasz wysokobiałkowych w ogólnej ilości podawanej w dawce paszy treściwej powinien kształtować się na poziomie około 20-30% - mniej przy żywieniu opartym na kiszonce z traw, a więcej przy dawce z kiszonką z kukurydzy czy wysłodków buraczanych.

W drugiej fazie opasu (średnio od 15-16 miesiąca życia), kiedy zwierzęta wchodzą w okres finiszery, obserwuje się spadek ich apetytu, a także w przyroście dobowym dominuje już odkładanie tłuszczu. Nie ma zatem potrzeby aby w dawce nadal stosować większy poziom białka, należy natomiast podnosić poziom energii. Przy mniejszym apatycie zwierząt i wzroście potrzeb energetycznych, w dawce zmniejsza się wtedy udział pasz objętościowych w jej suchej masie, natomiast należy zwiększyć udział pasz treściwych – powyżej 50% s.m. dawki. W samej paszy treściwej należy też zwiększyć udział pasz energetycznych (zbóż), a ograniczyć pasz wysokobiałkowych (do 10-15% ogólnej ilości paszy treściwej).

Przy opasie ras wczesnie dojrzewających (hereford, angus), opasanych do niższej końcowej masy ciała (około 600 – 650 kg) okres finiszerywy trwa około dwóch miesięcy, a przy opasaniu ras średnio i późno dojrzewających (limousine, simental, charolaise, piemontese, belgian blue, w tym krzyżówek z rasami mlecznymi) do 3 miesięcy i dłużej – końcowa masa ciała powyżej 650 kg.

W tabeli 1 przedstawione są informacje o szacowanym średnim pobraniu suchej masy dawki w poszczególnych okresach opasu oraz zalecenia odnośnie koncentracji składników pokarmowych w dawce.

Tabela 1. Szacowane pobranie suchej masy dawki oraz zalecana koncentracja składników pokarmowych w kg s.m. dawki zależnie od fazy opasu

Składniki dawki pokarmowej	Pierwszy okres opasu (po odchowie cieląt) - do 15 - 16 miesiąca	Końcowy okres opasu - finiszerywy
Pobranie suchej masy dawki (% masy ciała)	~ 2,5	~ 1,7 - 2,0
Energia metaboliczna (MJ/kg s.m.)	9,5-11,5	>12
Zawartość białka ogólnego (%/kg s.m.)	15-16	12-14
Włókno NDF (%/kg s.m.)	>40	>25
Skrobia (%/kg s.m.)	<25	<33
Tłuszcz surowy (%/kg s.m.)	<3	<6
Ca (%/kg s.m.)	0,8	0,6

Systemy opasu bydła

I. Opas oparty na paszy treściwej – rasy mięsne i krzyżówki z mlecznymi do wieku zwierząt 12-14 miesięcy

Coraz więcej producentów decyduje się na intensywny opas młodego bydła oparty na paszy treściwej – głównie zbożach, która podawana jest do woli. W tym systemie opasu przyrosty dobowe zwierząt oscylują średnio na poziomie 1700-1800 g, a często przekraczają 2000 g. Zwierzęta masę ubojową osiągają w wieku 12-14 miesięcy.

W opasie „zbożowym” najczęściej stosuje się jęczmień, ale mogą być również podawane inne zboża. Ze względu na ograniczone pobranie przez opasy pasz objętościowych włóknistych stymulujących przeżuwanie, stosowane zboża powinny być podawane w formie gniecionej lub z dużym udziałem tej formy. Gneciony jęczmień zawierający łuskę jest tutaj dobrym rozwiązaniem ponieważ w większym stymuluje przeżuwanie w porównaniu do formy śrutowanej, ale także innych zbóż o mniejszym udziale łuski.

Poza stałym dostępem do paszy treściwej zwierzętom należy również zapewnić dodatek paszy objętościowej suchej (siana, słomy) – około 10-15 % s.m. dawki. Dobrym rozwiązaniem jest zapewnienie stałego dostępu do tych pasz, co pozwala opasom uzupełnić pobranie włókna niezbędnego dla przeżuwania i prawidłowej pracy żwacza.

W paszy treściwej opasy powinny mieć zapewnioną odpowiednią ilość białka, dostosowaną do fazy opasu. Dlatego na początku opasu udział pasz wysokobiałkowych w paszy treściwej powinien kształtować się na poziomie nawet około 30% (zależnie od rodzaju paszy), następnie należy go zmniejszać do około 10-15% pod koniec opasu. Część paszy wysokobiałkowej może być zastąpiona moczniakiem – w przeliczeniu na g białka ogólnego 10 g moczniaka pozwala zastąpić około 85 g śruty poekstrakcyjnej rzepakowej.

Ze względu na duże pobranie paszy treściwej, ograniczającej przeżuwanie i obniżającej pH treści żwacza, niezbędnym jest zapewnienie zwierzętom dostępu do dodatków buforujących, np. kwaśnego węgla sodu. Dobrym rozwiązaniem jest stosowanie także preparatów drożdżowych – żywych drożdży i ich metabolitów, co również stabilizuje pH treści żwacza i zapewnia lepsze wykorzystanie składników dawki pokarmowej. Dawka powinna być także uzupełniana o dodatek mieszanki witaminowo-mineralnej. Ze względu na niską zawartość Ca w zbożach, jeśli w premiksie również będzie niska zawartość tego składnika, opasy powinny mieć również dostęp do kredy pastewnej.

Tabela 3. Przykłady mieszanek opartych na zbożach z różną zawartością białka

Wyszczególnienie	Początek opasu			Środek opasu			Koniec opasu		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III
	Procentowy udział w mieszance (%/kg)								
Jęczmień	75,5	44,5	42,5	77,5	50,5	47,5	82,5	54,5	52,5
Pszonżyto	-	30	30	-	30	30	-	30	30
Śruta poekstrakcyjna rzepakowa	25	23	-	20	17	-	15	13	-
Łubin wąskolistny	-	-	25	-	-	20	-	-	15
Mieszanka wit.-min.	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Wartość pokarmowa mieszanek									
Sucha masa (g/kg)	880	881	880	880	880	880	880	880	880
EM* (MJ/kg)	11,2	11,3	11,3	11,2	11,3	11,4	11,2	11,2	11,4
Białko ogólne (g/kg)	165	165	165	150	150	150	140	140	140

*energia metaboliczna

II. Opas oparty na kiszonkach - rasy mięsne i krzyżówki z mlecznymi do wieku zwierząt 16-18 miesięcy

W tym systemie opasu, szczególnie w pierwszej jego części, ważny element dawki stanowią kiszonki.

W polskich warunkach dobrze sprawdza się opas młodego bydła oparty na **kiszonce z kukurydzy** uzupełnianej paszami treściwymi. Przy dobrze zbilansowanych dawkach pokarmowych w tym systemie opasu możliwe są przyrosty dobowe na poziomie 1500 – 2000g. Dobrej jakości kiszonka z kukurydzy jest paszą o wysokiej wartości energetycznej, dochodzącej do 11 MJ energii metabolicznej/kg s.m. Energia pobrana tylko z tą paszą jest wystarczająca na przyrost do 1000 g dziennie. Jest to oczywiście możliwe pod warunkiem uzupełnienia białka, gdyż jego zawartość w kisonce z kukurydzy jest dosyć niska – około 80-90 g/kg suchej masy kisonki. Kiszonka z kukurydzy jest także uboga w składniki mineralne i witaminy, które muszą być uzupełniane w dawkach. W opasie intensywnym poza kisonką z kukurydzy zwierzęta otrzymują paszę treściwą oraz powinny mieć uzupełnioną dawkę o niewielki dodatek słomy - około 10 % s.m. dawki, która jest paszą strukturalną stymulującą przeżuwanie i produkcję śliny. W praktyce oznacza to dodatek do dawki około 1-2 kg suchej paszy objętościowej włóknistej.

W początkowym okresie opasu należy wykorzystać wysoką żerność zwierząt i w związku z tym udział kisonki z kukurydzy w suchej masie dawki może przekraczać 50% s.m. dawki. W drugim okresie opasu, wraz ze spadkiem apetytu i wzrostem potrzeb energetycznych, udział kisonki w suchej masie spada, wzrasta natomiast podanie pasz treściwych – powyżej 50% s.m. dawki.

Skład paszy treściwej rozumiany jako proporcje między komponentami energetycznymi, a białkowymi powinien być dostosowany do fazy opasu – większy udział pasz białkowych na początku opasu i mniejszy w fazie finiszera. W pierwszym okresie opasu w ogólnej ilości podawanej paszy treściwej udział pasz wysokobiałkowych może stanowić około 30%, a w końcowej fazie opasu spaść do 10-15%.

Dawki muszą być uzupełniane w mieszankę witaminowo-mineralną i jeśli nie zawiera ona odpowiedniej ilości Ca, to również w kredę pastewną.

Ze względu na wysokie pobranie skrobi z kisonki z kukurydzy i paszy treściwej oraz niższą zawartość efektywnego NDF stymulującego przeżuwanie, niezbędnym jest podawanie zwierzętom dodatków buforujących. Skutecznym rozwiązaniem jest również zastosowanie w dawkach preparatów zawierających drożdże i ich metabolity. Jest to dodatkowy element stabilizujący pH żwacza oraz poprawiający wykorzystanie składników dawki pokarmowej.

Problemów ze strukturą dawki nie powinno być przy żywieniu opartym na **kiszonkach z traw lub lucerny**. W porównaniu z kisonką z kukurydzy są to pasze o niższej wartości energetycznej, a wyższej białkowej. Białko tych pasz jest szybko i w dużym stopniu rozkładane w żwaczu i żeby było ono dobrze wykorzystane to mikroorganizmy żwacza muszą mieć również odpowiednio dużą dostępność do energii z łatwostrawnych węglowodanów – cukrów, skrobi pochodzących chociażby ze zbóż. Najlepszym rozwiązaniem jest podawanie kisonki z paszami treściwymi w dawce TMR, gdyż wtedy podaź białka i energii dla mikroorganizmów żwacza jest w tym samym czasie. Zakładając opas bazujący na kisonkach z traw czy motylkowych ogromnie ważnym jest dbałość o jakość tych pasz wynikającą nie tylko ze składu botanicznego roślin, ale również fazy wegetacji w której zielonki są ścinane. Zbyt późne ścinanie traw czy lucerny powoduje znaczny wzrost zawartości włókna w paszy, a obniżenie poziomu białka. To zaś skutkuje mniejszym pobraniem paszy i gorszą jej strawnością.

Przy żywieniu opasów opartym na kisonkach z traw czy motylkowatych należy mieć świadomość, że dla uzyskania wysokich przyrostów zwierząt udział paszy treściwej w dawce będzie wyższy niż przy żywieniu bazującym na kisonce z kukurydzy dobrej jakości. Oczywiście będzie to pasza treściwa z mniejszym udziałem pasz wysokobiałkowych, ale jej udział w dawce będzie wyższy. W tabeli 3 pokazane jest porównanie dawek pokarmowych opartych na różnych paszach objętościowych przy założeniu uzyskania podobnym wyników produkcyjnych.

W sytuacji gdy w gospodarstwie jest niedobór pasz objętościowych z produkcji własnej w żywieniu opasów mogą z powodzeniem być stosowane dostępne na rynku produkty uboczne – **wysłodki buraczane, wytłoki z owoców i warzyw, wilgotne wywary**.

Bardzo dobrze w opasie byłą sprawdzają się **kiszone wysłodki buraczane prasowane**. Jest to pasza o wysokiej wartości energetycznej (około 11-12 MJ EM/kg s.m.), podobnej do kisonki z kukurydzy. Również zawartość białka ogólnego w kg s.m. obu tych pasz jest zbliżona. Kisonka z wysłódków jest smaczna i chętnie zjadana przez opasy. Ze względu na wysoką zawartość w nich pektyn, które są dobrze trawione w żwaczu, jest to pasza w mniejszym stopniu obniżająca pH żwacza. Chociaż w wysłódkach jest stosunkowo dużo włókna, to jednak nie jest to pasza stymulująca przeżuwanie i powinna być podawana z innymi paszami objętościowymi włóknistymi – sianem, słomą, kisonką z traw. Model żywienia kisonką z prasowanych wysłódków buraczanych jest podobny do tego z kisonką z kukurydzy.

Dostępną paszą objętościową są także **wytłoki z jabłek**. Ich wartość pokarmowa jest zdecydowanie niższa od kisonki z kukurydzy czy wysłodków buraczanych. Średnio zawartość suchej masy w świeżych wytłokach wynosi 15-30%, a w przypadku wytłoków prasowanych 30-45%. Jest to pasza o małej zawartości białka (kilka procent), ale wyższej cukrów i przede wszystkim włókna, a więc bardziej energetyczna. Dużą wartością wytłoków jabłkowych są ich walory smakowe oraz wysoka zawartość w nich związków bioaktywnych (flawonoidów, karotenoidów), a te mogą pozytywnie wpływać na przemiany w żwaczu i zdrowie zwierząt. Stosując wytłoki z jabłek w dawkach dla opasów, ze względu na ich energetyczny charakter, można nimi częściowo zastępować kisonkę z kukurydzy lub śruty zbożowe. Aby jednak uzyskać dobre wykorzystanie tej paszy i całej dawki, niezbędne jest uzupełnienie paszami bogatymi w białko ogólne.

Produktem ubocznym, który w dawkach dla opasów może być cennym źródłem zarówno energii jak i białka jest **wilgotny wywar zbożowy**, a najczęściej kukurydziany. Jest to produkt uboczny z przemysłu spirytusowego. Średnio w wilgotnych wywarach zawartość suchej masy wynosi 30-40% i występuje w niej stosunkowo dużo białka. Specyfika składu chemicznego, szczególnie wilgotnego wywaru z kukurydzy, sprawia, że jest on bardzo dobrze trawiony i wykorzystywany przez zwierzęta przeżuwające. Zastosowany w dawkach jest bardzo dobrym źródłem energii i białka (do 30% w kg suchej masy) i może zastępować kisonkę z kukurydzy i pasze treściwe, w tym białkowe.

Tabela 3. Porównanie dawek pokarmowych z różnymi paszami objętościowymi dla opasa o masie ciała 450 kg i założonym przyroście dobowym 1400 g

Komponenty dawki	Warianty dawek pokarmowych				
	I	II	III	IV	V
	kg paszy				
Kisonka z kukurydzy (35% s.m.)	14	-	-	8	7,0
Kisonka z traw (40% s.m.)	-	10	6,0	-	-
Kisonka z wysłodków buraczanych	-	-	15	-	-
Kisonka z wytłoków jabłkowych	-	-	-	-	9,0
Kiszony wilgotny wywar kukurydziany	-	-	-	8,0	-
Siano/słoma	1,5	-	-	1,5	1,5
Śruta ze zbóż	3,0	5,2	3,0	3,0	3,0
Śruta poekstrakcyjna rzepakowa*	1,5	0,8	1,3	-	1,6
Kreda pastewna	+	+	+	+	+
Mieszanka wit-min	+	+	+	+	+
Dodatki buforujące	+	+	+	+	+
Pobranie suchej masy dawki i wartość pokarmowa 1 kg suchej masy dawki					
Łączne pobranie suchej masy (kg)	9,7	9,6	9,6	9,7	9,8
Białko ogólne (g/kg s.m.)	145	145	146	148	145
Energia metaboliczna (MJ/kg s.m.)	11,4	11,4	11,8	11,9	11,4
Włókno NDF (g/kg s.m.)	330	324	318	327	321

* Może być zastąpiona śrutą z łubinu wąskolistnego.

Pasze wysokobiałkowe w dawkach dla opasów

Wśród dostępnych na rynku pasz wysokobiałkowych w opasie młodego bydła dobrze sprawdza się śruta poekstrakcyjna rzepakowa. Poza tym, że jest to pasza o wysokiej zawartości białka (około 340 g/kg), ze znacznym udziałem frakcji nie ulegającej rozkładowi w żwaczu. To jest to również białko o dobrym składzie aminokwasowym, dobrze wpisującym się w potrzeby zwierząt rosnących.

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 i wpisane w niego ekoschematy sprzyjają uprawie roślin bobowatych, w tym bobowatych grubonasiennych. Można zatem założyć wzrost wykorzystania tych pasz w żywieniu bydła opasowego. Zawartość białka ogólnego w śrutach z bobowatych waha się od około 20 % w grochu, 30% w bobiku, 30-34% w łubinie wąskolistnym do nawet ponad 40% w łubinie żółtym. Jest to białko o dobrym składzie aminokwasowym, ale w dużym stopniu podatne na rozkład w żwaczu – średnio w 70-80%. Wysoki stopień rozkładu białka bobowatych w żwaczu sprawia, że będzie ono dobrze wykorzystywane przez bydło przy podawaniu ich z komponentami dawki bogatymi w cukry i skrobię, które są dobrym i „szybkim” źródłem energii dla bakterii żwacza, np. śrutami zbożowymi i kiszonką z kukurydzy. Bobowate poza tym, że są dla zwierząt źródłem białka, zawierają również dużo węglowodanów, które dla bydła są dobrym źródłem energii. Wprowadzając śruty z bobowatych dla dawek dla opasów zastępujemy nimi śruty poekstrakcyjne ale częściowo również zboża. Obecne w bobowatych substancje antyodżywcze są większym problemem dla drobiu i świń, natomiast nie stanowią już większego ograniczenia dla opasów.

Podsumowując, mając do dyspozycji śruty z łubinów, grochu czy bobiku możemy je stosować w dawkach dla opasów jako jedyne pasze wysokobiałkowe. Oczywiście bilansując dawki należy brać pod uwagę zawartość białka w tych paszach i w związku z tym ich udziały w dawkach będą różne. W przypadku grochu, w którym zawartość białka ogólnego wynosi około 20%, jego udział w paszy treściwej podawanej na początku opasu może dochodzić do 50%, podczas gdy dla bobiku i łubinów będzie niższy.

W tabelach 4 i 5 przedstawione są schematy żywienia opasów z wykorzystaniem jako pasz wysokobiałkowych śruty poekstrakcyjnej rzepakowej lub śruty z łubinu wąskolistnego.

Tabela 4. Przykładowe dawki pokarmowe dla opasanych buhajków w różnych przedziałach wagowych ze śrutą poekstrakcyjną rzepakową jako źródłem białka

Komponenty dawki	Masa ciała zwierząt				
	350	450	550	650	750
	kg paszy				
Kiszonka z kukurydzy (35% s.m.)	12	14	15	14	13
Siano/słoma	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Śruta ze zbóż	2,3	3,0	4,0	5,0	6,5
Śruta poekstrakcyjna rzepakowa	1,5	1,5	1,4	1,3	1,0
Kreda pastewna	+	+	+	+	+
Mieszanka wit-min	+	+	+	+	+
Pobranie suchej masy dawki i wartość pokarmowa 1 kg suchej masy dawki					
Łączne pobranie suchej masy (kg)	8,8	9,7	11,5	12,4	13,0
Białko ogólne (g/kg s.m.)	155	145	138	135	130
Energia metaboliczna (MJ/kg s.m.)	11,3	11,4	11,5	11,6	11,7
Włókno NDF (g/kg s.m.)	342	330	319	314	305

Tabela 5. Przykładowe dawki pokarmowe dla opasanych buhajków w różnych przedziałach wagowych ze śrutą z łubinu wąskolistnego jako źródłem białka

Komponenty dawki	Masa ciała zwierząt				
	350	450	550	650	750
	kg paszy				
Kiszonka z kukurydzy (35% s.m.)	12	14	15	15	14
Siano/słoma	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Śruta ze zbóż	2,2	2,6	3,7	5,0	6,5
Śruta poekstrakcyjna rzepakowa	1,7	1,7	1,5	1,2	1,0
Kreda pastewna	+	+	+	+	+
Mieszanka wit-min	+	+	+	+	+
Pobranie suchej masy dawki i wartość pokarmowa 1 kg suchej masy dawki					
Łączne pobranie suchej masy (kg)	8,9	9,8	11,3	12,3	12,9
Białko ogólne (g/kg s.m.)	155	151	143	135	130
Energia metaboliczna (MJ/kg s.m.)	11,4	11,5	11,5	11,6	11,8
Włókno NDF (g/kg s.m.)	330	327	315	300	296

Postępowanie z dawką pokarmową w okresie wysokich temperatur

W przypadku dawek TMR zawierających kiszonki i pasze treściowe w okresie letnim mają one tendencję do wtórnej fermentacji i zagrzewania się w wyniku rozwoju drożdży i grzybów. Powoduje to pogorszenie smakowitości paszy, gorsze wykorzystanie z niej składników pokarmowych i możliwość pojawienia się w niej mikotoksyn.

Dla ograniczenia tego zjawiska wskazane jest dodawanie do przygotowywanych kiszonek, a później mieszanki TMR dodatków o właściwościach konserwujących, hamujących rozwój drożdży i grzybów. Na etapie przygotowywania kiszonek mogą to być odpowiednio dobre inokulanty lub preparaty z kwasami organicznymi. Przy przygotowywaniu TMR można natomiast dodawać preparaty z kwasami organicznymi - dobrze sprawdzają się preparaty z kwasem propionowym i jego solami.

W warunkach wysokich temperatur i stresu cieplnego, którego doświadczają zwierzęta, można zwiększyć częstotliwość zadawania paszy do 2-3 razy dziennie mniejszych porcji. Wiąże się to jednak z większym zakładem pracy i może być kłopotliwe dla producentów. Dobrym rozwiązaniem jest zadawanie większej ilości paszy po południu lub wieczorem gdy temperatura jest niższa. Zmniejsza to możliwość zagrzewania paszy, wreszcie powoduje przesunięcie większej aktywności zwierząt na godziny wieczorne, co może zwiększyć pobranie paszy oraz jest elementem łagodzącym stres cieplny zwierząt. W warunkach stresu cieplnego jego skutki dla zwierzęcia można również ograniczać poprzez dodatek do dawek preparatów z drożdżami i ich metabolitami. Bardzo ważnym jest również zapewnienie zwierzętom dostępu do dodatków witaminowo-mineralnych ze składnikami mającymi działanie antyoksydacyjne - np. witamina E czy selen.

III. Opas z wykorzystaniem zielonki pastwiskowej – rasy mięsne i krzyżówki z mlecznymi do wieku zwierząt 20-24 miesięcy

Nie jest w Polsce często stosowany, również ze względu na problemy organizacyjne wynikające z utrzymania na pastwiskach buhajków. Łatwiejszy do prowadzenia przy opasie wolców. Może być ciekawy dla gospodarstw opierających żywienie zwierząt na paszach z trwałych użytków zielonych.

W tym systemie opasu odsadzone jesienią cielęta przez okres żywienia zimowego utrzymywane są alkierzowo i żywione dawkami opartymi na sianie lub kiszonce z traw uzupełnianych paszą treściwą, którą stanowią przede wszystkim śruty zbożowe. Przy dobrej jakości sianie lub kiszoncek udział pasz wysokobiałkowych w podawanej paszy treściwej może stanowić około 20%. Łączny udział paszy treściwej w dawce jest ograniczony i kształtuje się na poziomie 2-3 kg/sztukę/dzień. Taki poziom żywienia pozwala na przyrosty około 1000 g/dzień. Po żywieniu zimowym zwierzęta następnie są wypasane w sezonie letnim. Problem może być tutaj susza i gorsza jakość pastwisk, a wówczas zwierzęta powinny być dokarmiane na pastwiskach. Po zejściu z pastwiska następuje okres finiszowy opasu, w którym opasy otrzymują ponownie kiszonkę z traw lub siano, ale teraz już w ograniczonych ilościach, natomiast zwiększony jest udział w dawce paszy treściwej, która może stanowić do 50% s.m. dawki. W skład paszy treściwej wchodzi przede wszystkim zboża i niewielki dodatek pasz wysokobiałkowych – do 15%. Większy udział pasz treściwych w dawkach oraz zjawisko kompensacji wzrostu pozwalają na osiągnięcie przez zwierzęta przyrostów dobowych na poziomie do 1500 g. Podobnie jak w innych systemach żywienia dawki dla opasów powinny być uzupełniane o mieszanki witaminowo-mineralne.

Dobrostan i ekoschematy w ramach Krajowego Planu Strategicznego

Daniel Słomka

1. Obszary z roślinami miododajnymi

Płatności do obszarów z roślinami miododajnymi są przyznawane do powierzchni gruntów ornych, z wyłączeniem powierzchni obszarów nieprodukcyjnych będących gruntami ugorowanymi z roślinami miododajnymi, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, zwanej dalej „ustawą”.

Jeżeli rolnik utworzył obszar z roślinami miododajnymi poprzez wysianie mieszanki składającej się co najmniej z dwóch gatunków roślin miododajnych wymienionych w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2023r, z tym że mieszanka ta obejmuje co najmniej jeden gatunek roślin miododajnych z gatunków wymienionych w wykazie nr 1 tego załącznika, a gatunki roślin miododajnych z gatunków wymienionych w wykazie nr 2 tego załącznika nie są dominujące w tej mieszance.

Wymogi dla płatności do obszarów z roślinami miododajnymi – nie prowadzi się produkcji rolnej, z wyjątkiem prowadzenia pasiek, w tym:

- 1) nie prowadzi się wypasu i koszenia,
- 2) nie stosuje się nawozów i środków ochrony roślin
– w terminie do dnia 31 sierpnia.

Szacowana stawka: 269,21 Euro/ha

2. Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych

Płatności do retencjonowania wody na trwałych użytkach zielonych są przyznawane do powierzchni trwałych użytków zielonych zalanych lub podtopionych, przy czym zalanie lub podtopienie występuje, gdy stan wysycenia profilu glebowego wodą utrzymuje się na poziomie przynajmniej 80% co najmniej przez 12 następujących po sobie dni w okresie od dnia 1 maja do dnia 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności.

Płatność do trwałych użytków zielonych (TUZ) lub obszarów przyrodniczych objętych dodatkową realizacją odpowiedniego wariantu rolno-środowiskowo-klimatycznego lub praktyki rolnictwa węglowego lub interwencją rolnictwo ekologiczne.

Szacowana stawka: 63,15 Euro/ha

3. Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin

Płatności do integrowanej produkcji roślin są przyznawane, jeżeli rolnik prowadzi uprawy roślin zgodnie z metodykami integrowanej produkcji roślin opracowanymi przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa i udostępnianymi na jej stronie internetowej.

Nie są przyznawane do powierzchni trwałych użytków zielonych wrażliwych pod względem środowiskowym określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 56 ust. 8 pkt 1 ustawy.

Szacowana stawka: 306,74 Euro/ha

4. Biologiczna ochrona upraw

Płatności do biologicznej ochrony upraw są przyznawane do powierzchni:

- a) upraw trwałych lub
- b) gruntów ornych, lub
- c) zadrzewionej w systemie rolno-leśnym, jeżeli w ramach tego systemu są uprawiane tylko drzewa owocowe na trwałych użytkach zielonych;

Jeżeli rolnik prowadzi na formularzu opracowanym przez Agencję i udostępnionym na jej stronie internetowej rejestr zabiegów agrotechnicznych, który zawiera co najmniej numer działki ewidencyjnej, wielkość powierzchni, datę i rodzaj wykonanych zabiegów, rodzaj uprawy, nazwę środka ochrony roślin i zastosowaną ilość środka ochrony roślin.

Jeżeli rolnik złoży za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji w sposób określony w przepisach o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa albo kierownikowi biura powiatowego Agencji:

- a) imienny dokument potwierdzający zakup środka ochrony roślin, o którym mowa w art. 34 ust. 1 ustawy, albo inny imienny dokument potwierdzający jego nabycie, w których wskazano, jaki środek ochrony roślin został nabyty oraz jego ilość,
- b) rejestr zabiegów agrotechnicznych.

Dokument, o którym mowa wyżej, rolnik składa w terminie do dnia 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności.

Szacowana stawka: 89,89 Euro/ha

5. Rolnictwo węgłowe i zarządzanie składnikami odżywczymi

Ekoschemat złożony z 8 praktyk wycenianych w systemie punktowym.

Ekoschemat rolnictwo węgłowe mogą realizować tylko te gospodarstwa, które spełnią warunek uzyskania minimalnej liczby punktów.

Minimalna liczba punktów = powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa \div 0,8 (np. 10 ha \div 0,8 = 12,5 punktów)

Podstawę do wyliczenia płatności za ekoschemat stanowi suma punktów uzyskana w ramach ekoschematu, uwzględniająca liczbę realizowanych praktyk, ich punktową wartość oraz powierzchnię, na której będą realizowane.

Wartość 1 pkt = 22,47 Euro (ok. 100 zł)

Praktyki w ramach ekoschematu „Rolnictwo węglowe”

1. Ekstensywne użytkowanie trwałych użytków zielonych z obsadą zwierząt – 5 pkt.

Praktyka ta obejmuje następujące wymogi:

Płatność przysługuje do powierzchni trwałych użytków zielonych położonych poza obszarem Natura 2000. Punkty są przyznawane również, jeżeli w dniu, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności, użytki te były położone poza obszarem Natura 2000, a w trakcie realizacji tej praktyki zostały włączone do obszaru Natura 2000.

Jeżeli rolnik w okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności, był posiadaczem zwierząt wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2023r, co potwierdzają informacje zawarte w komputerowej bazie danych prowadzonej na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. poz. 2727 oraz z 2023 r. poz. 412).

Liczba zwierząt w przeliczeniu na DJP w gospodarstwie wynosi co najmniej 0,3 DJP na hektar trwałych użytków zielonych i maksymalnie 2 DJP na hektar trwałych użytków zielonych. Nie zaoruje się trwałych użytków zielonych w okresie realizacji praktyki.

2. Międzyplony ozime / wsiewki śródplonowe – 5 pkt.

Rolnik zobowiązuje się, że po plonie głównym lub po ugorowaniu są uprawiane międzyplony ozime, które nie są uprawą w plonie głównym w roku następującym po wysiewie tego międzyplonu, lub że wykonano wsiewkę śródplonową w uprawę w plonie głównym.

Punkty są przyznawane, jeżeli rolnik wysieje:

- 1) wsiewkę roślin bobowatych drobnonasiennych lub mieszkankę z udziałem roślin bobowatych drobnonasiennych w uprawę w plonie głównym lub
- 2) międzyplon ozimy w formie mieszanki utworzonej co najmniej z dwóch gatunków roślin z następujących grup:
 - a) zboża,
 - b) oleiste,
 - c) pastewne,
 - d) bobowate drobnonasienne,
 - e) bobowate grubonasienne,
 - f) miododajne

– z wyłączeniem mieszanki złożonej wyłącznie z gatunków zbóż.

Dokonanie siewu międzyplonów ozimych w terminie od dnia 1 lipca do dnia 1 października i utrzymanie ich co najmniej do dnia 15 lutego roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności, przy czym po dniu 15 listopada dopuszcza się ich mulczowanie.

Utrzymanie wsiewki co najmniej do wysiewu kolejnej uprawy w plonie głównym lub przez co najmniej 8 tygodni od dnia zbioru uprawy w plonie głównym w roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności.

Nie stosuje się środków ochrony roślin:

- na międzyplonach ozimych – od ich wysiewu co najmniej do dnia 15 lutego roku następującego po roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności,
- w przypadku wsiewek śródplonowych – przez okres ich utrzymania.

Rolnik korzystający z wariantu wsiewek śródplonowych jest obowiązany do złożenia za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji w sposób określony w przepisach o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, albo kierownikowi biura powiatowego Agencji, na formularzu opracowanym przez Agencję i udostępnionym na jej stronie internetowej, oświadczenia o dacie zbioru uprawy w plonie głównym w terminie 7 dni od dnia zbioru tej uprawy.

3. Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy – 1 pkt., wariant rozszerzony o wapnowanie – 3 pkt.

Wykonanie chemicznej analizy gleby w zakresie zasobności w składniki pokarmowe P, K i Mg oraz pH – przy czym wyniki badania chemicznej analizy gleby zachowują ważność przez okres 4 lat od dnia ich wykonania.

Opracowanie planu nawozowego określającego dawki składników pokarmowych N, P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania – na piśmie lub przy użyciu narzędzia INTERNAW lub innego narzędzia służącego opracowaniu planu nawozowego.

Przestrzeganie planu nawozowego określającego dawki składników pokarmowych (N, P, K i Mg oraz potrzeby wapnowania) – przy czym dopuszczalne jest stosowanie dawek nawozów niższych niż określone w planie nawozowym.

Prowadzenie rejestru zabiegów agrotechnicznych na formularzu opracowanym przez Agencję i udostępnionym na jej stronie internetowej, zawierającego co najmniej: nr działki ewidencyjnej, wielkość powierzchni, datę wykonania zabiegu, rodzaj uprawy, rodzaj wykonanego zabiegu, nazwę nawozu i zastosowaną ilość nawozu.

4. Zróżnicowana struktura upraw – 3 pkt.

Praktyka ta obejmuje następujące wymogi:

- a) w strukturze zasiewów na gruntach będących w posiadaniu rolnika, udział:
- uprawy, która zajmuje największą powierzchnię gruntów ornych w gospodarstwie, nie przekracza 65%,
 - najmniejszej uprawy nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie – w przypadku uprawiania trzech upraw,
 - pozostałych upraw łącznie, innych niż dwie największe uprawy, nie może być mniejszy niż 10% powierzchni wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie – w przypadku uprawiania więcej niż trzech upraw,
 - upraw mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej wymienionych w wykazie nr 1 w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2023r stanowi co najmniej 20% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie, przy czym w przypadku mieszanek bobowatych ze zbożami zboża nie są dominujące w tych mieszanekach,
 - zbóż wymienionych w wykazie nr 2 w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2023r. nie przekracza 65% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie,
 - upraw mających ujemny wpływ na bilans glebowej materii organicznej wymienionych w wykazie nr 3 w załączniku nr 5 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2023r. nie przekracza 30% powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie,
- b) w przypadku uprawy rzepaku słomę po zbiorze plonu głównego rozdrabnia się i miesza z glebą lub przyoruje.

5. Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji – 2 pkt.

- Wymieszanie obornika, pomiotu ptasiego lub produktu pofermentacyjnego z glebą maksymalnie w ciągu 12 godzin od aplikacji na gruncie ornym.
- Potwierdzenie realizacji tej praktyki za pomocą tzw. zdjęcia geotagowanego przy wykorzystaniu aplikacji udostępnionej przez ARIMR.
- W przypadku gdy rolnik na potrzeby realizacji tej praktyki nabył obornik, pomiot ptasi lub produkt pofermentacyjny, jest obowiązany posiadać imienny dokument potwierdzający zakup obornika, pomiotu ptasiego lub produktu pofermentacyjnego albo inny imienny dokument potwierdzający ich nabycie.

6. Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo – 3 pkt.

- Stosowanie płynnych nawozów naturalnych lub produktu pofermentacyjnego innymi metodami niż rozbryzgowo na gruntach ornych i trwałych użytkach zielonych.
- W przypadku gdy rolnik na potrzeby realizacji tej praktyki nabył nawóz natu-

ralny płynny lub produkt pofermentacyjny, jest obowiązany posiadać imienny dokument potwierdzający zakup nawozu naturalnego płynnego lub produktu pofermentacyjnego albo inny imienny dokument potwierdzający ich nabycie.

7. Uproszczone systemy uprawy – 4 pkt.

Punkty są przyznawane do powierzchni gruntów ornych, z wyjątkiem gruntów ornych, na których jest prowadzona uprawa zerowa lub na których są uprawiane trawy lub inne zielne rośliny pastewne.

Punkty są przyznawane, jeżeli rolnik na gruntach ornych w roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności, prowadzi uprawę roślin w formie uprawy konserwującej bezorkowej, w tym uprawy pasowej.

- wykonywanie zabiegów uprawowych z odstępieniem od uprawy płużnej w zespole uprawek późniwnych i przedsiwnych w roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności,
- prowadzenie rejestru zabiegów agrotechnicznych na formularzu opracowanym przez Agencję i udostępnionym na jej stronie internetowej, zawierającego co najmniej nr działki ewidencyjnej, wielkość powierzchni, datę wykonania zabiegu, rodzaj uprawy i rodzaj wykonanego zabiegu.

8. Wymieszanie słomy z glebą – 2 pkt.

Punkty są przyznawane do gruntów ornych, z wyłączeniem powierzchni gruntów ornych, na których jest prowadzona uprawa rzepaku w ramach praktyki Zróżnicowana Struktura Upraw.

Punkty są przyznawane, jeżeli rolnik rozdrobni całą słomę po zbiorze plonu głównego i wymiesza ją z glebą lub ją przyorze, przy czym za słomę uznaje się pozostałe po oddzieleniu ziarna lub nasion suche żdźbła, łodygi, liście, plewy, łuszczyny i strączyny dojrzałych roślin uprawnych zbożowych, w tym kukurydzy, a także zbóż rzekomych, w tym gryki, szarłat i komosy, oraz dojrzałych roślin uprawnych oleistych, bobowatych, facelii i traw nasiennych.

„Systemy jakości jako podstawa zwiększonych dochodów w produkcji wołowiny wysokiej jakości”

Jerzy Wierzbicki

Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego

Drodzy Rolnicy,

Chciałbym zwrócić Waszą uwagę na systemy jakości **Quality Meat Program (QMP)**, który stanowi znaczący krok w kierunku zrównoważonej produkcji wołowiny oraz **system rolnictwa ekologicznego**. System QMP został uznany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, notyfikowany w Komisji Europejskiej, a także zyskał uznanie na arenie międzynarodowej – m.in. przez Polską Platformę Zrównoważonej Wołowiny, Europejski Okrągły Stół Zrównoważonej Wołowiny, a także przez globalne korporacje takie jak McDonald's.

Kluczowym aspektem QMP jest jego zgodność ze standardami produkcji i środowiskowymi, co zostało potwierdzone przez importera wołowiny do Wielkiej Brytanii, spełniając wymagania dla rynku wołowiny zrównoważonej i certyfikowanej. To nie tylko otwiera drzwi do nowych rynków eksportowych, ale również wzmacnia pozycję polskiej wołowiny jako produktu wysokiej jakości, etycznego i zrównoważonego.

Uczestnictwo w QMP to nie tylko krok w stronę zrównoważonej przyszłości rolnictwa, ale również możliwość dla Was, rolników, do podnoszenia standardów produkcji, zwiększania konkurencyjności i budowania silnej marki na skalę krajową i międzynarodową. Zachęcamy do rozważenia korzyści płynących z uczestnictwa w QMP, by wspólnie budować przyszłość polskiego rolnictwa, które stawia na jakość i zrównoważony rozwój.

Rozwój produkcji w obu systemach jakości, zarówno w systemie rolnictwa ekologicznego jak i QMP napotykał na trudności z uwagi na duże rozproszenie gospodarstwa, duża odległość od rzeźni zainteresowanych, oraz co kluczowe niska premia płacona przez rzeźnię w wysokości, która nie motywowała rolników do sprzedaży w tych systemach.

Aktualnie impulsem do rozwoju systemu powinno być nowe działanie w ramach ekoschematu dobrostan zwierząt w którym dodatkowe będzie premia dla uczestników systemu QMP.

Dlaczego systemy jakości są tak ważne dla polskich rolników?

Zarówno system rolnictwa ekologicznego jak i QMP jest odpowiedzią na zmieniające się potrzeby rynkowe i oczekiwania konsumentów. Programy ten umożliwiają polskim rolnikom dostosowanie się do wysokich standardów produkcji, co jest kluczowe dla zwiększenia ich dochodów i konkurencyjności na rynku. Udział w systemach

jakości ekologicznym i QMP otwiera drzwi do nowych rynków, daje szansę na wyższe ceny za produkt i pomaga budować silną markę polskiej wołowiny.

Jakie konkretne korzyści dla rolnika niesie ze sobą uczestnictwo w systemach jakości?

Po pierwsze, daje to dostęp do wsparcia i finansowania z Krajowego Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej. Są to m.in. dotacje na działania informacyjne i promocyjne, które zwiększają rozpoznawalność i sprzedaż produktów. Po drugie, co ważniejsze dla rolnika uczestnictwo w QMP wiąże się z rekompensatami finansowymi - 250 PLN dla krowy mamki i 130 PLN dla opasa. To bezpośrednie wsparcie finansowe ma zachęcić rolników do przystąpienia do programu i dbałości o lepszą profilaktykę zdrowotną w dobrostanie zwierząt. W systemie rolnictwa ekologicznego są to płatności obszarowe.

Jakie znaczenie ma Strategia Polska Wołowina 2030 dla rozwoju QMP, szczególnie w kontekście celów krótkoterminowych na rok 2023?

Strategia Polska Wołowina 2030 ma kluczowe znaczenie dla rozwoju QMP, szczególnie w kontekście jej głównego celu, którym jest zwiększanie wolumenu wołowiny produkowanej z certyfikatem jakości. Krótkoterminowy cel na rok 2023, który zakłada wpisanie wsparcia dla QMP w ramach ekoschematu dobrostanu zwierząt, jest istotnym krokiem w tej strategii. To pokazuje, jak ważna jest certyfikacja QMP w kontekście krajowych celów rolniczych i jak duży nacisk kładzie się na zwiększenie produkcji wołowiny o wysokim standardzie jakości i dobrostanie. Wsparcie to bezpośrednio przyczynia się do promowania praktyk zrównoważonej produkcji, a także do zwiększenia dostępności i widoczności produktów QMP na rynku.

Jakie znaczenie ma decyzja Komitetu Monitorującego dla Krajowego Planu Strategicznego w kontekście QMP?

Decyzja ta jest przełomowa. Uzupełniając kwestię dobrostanu zwierząt o dodatkowe dobrowolne działanie, uczestnictwa w QMP, podkreślono znaczenie praktyk zrównoważonej produkcji, obniżania zużycia antybiotyków. To ważne zarówno dla jakości produktów, jak i dla dobrostanu zwierząt. Ta decyzja pokazuje, że QMP jest nie tylko programem jakości, ale także inicjatywą wspierającą zrównoważony rozwój i odpowiedzialne rolnictwo.

Czy rolnicy powinni aktywnie uczestniczyć w systemach jakości?

Aktywne wspieranie QMP to inwestycja w przyszłość polskiego rolnictwa, ale to się musi opłacać. Każdy indywidualnie powinien policzyć czy w jego gospodarstwie się opłaca. W moim przekonaniu osoby które już dziś są beneficjentami ekoschematu dobrostan zwierząt przy rozrzedzeniu obsady przynajmniej 20% mają korzyść niejako z „marszu” dokładając jeszcze jedno działanie.

Jakie są perspektywy rozwoju systemów jakości w najbliższych latach?

Widzę ogromny potencjał w rozwoju QMP. Program ten odpowiada na globalne

trendy w produkcji żywności, stawiając na jakość, zrównoważony rozwój i dobrostan zwierząt. W najbliższych latach spodziewam się dalszego wzrostu zainteresowania QMP zarówno ze strony rolników, jak i konsumentów, co przyczyni się do budowania silnej i rozpoznawalnej marki polskiej wołowiny na świecie. Kluczowe będzie reakcja rzeźni i zakładów rozbioru na rosnącą ilość bydła z certyfikatem, bo oni czekają na znaczące ilości takiego bydła w zapleczu surowcowym. Już dziś widzimy ożywienie wśród tych zakładów, to da im motywację do budowania strategii marketingowych dla wołowiny certyfikowanej z Polski.

W jaki sposób rolnicy mogą w pełni wykorzystać możliwości oferowane przez systemy ?

Kluczowe jest aktywne uczestnictwo i angażowanie się w różne aspekty programu. Rolnicy powinni korzystać z dostępnych szkoleń, wsparcia technicznego oraz dotacji, które pomagają w modernizacji gospodarstw i podnoszeniu standardów produkcji. Współpraca z innymi uczestnikami QMP i wymiana doświadczeń także jest ważna dla ciągłego rozwoju i innowacyjności.

Jakie są przyszłe kierunki rozwoju systemów jakości?

W przyszłości QMP będzie kontynuować promowanie zrównoważonej produkcji i dobrostanu zwierząt. Dodatkowo, program ten ma zamiar skupić się na zwiększaniu świadomości konsumentów i promowaniu certyfikowanych produktów QMP. Długoterminowym celem jest stworzenie silnej, rozpoznawalnej marki, która będzie synonimem wysokiej jakości i zrównoważonej produkcji wołowiny.

Czy są jakieś wyzwania związane z uczestnictwem w systemach jakości?

Oczywiście, jak każda zmiana, uczestnictwo w rolnictwie ekologicznym czy QMP wymaga pewnych dostosowań. Rolnicy mogą potrzebować inwestować w modernizację swoich gospodarstw i dostosowywać się do standardów. Głównym wyzwaniem w QMP jest uwolnienie zwierząt z łańcuchów, opas wolnostanowiskowy. Ale na ten cel są również środki w ramach modernizacji gospodarstw. Korzyści długoterminowe znacznie przewyższają te początkowe wyzwania.

Jakie rady dla rolników, którzy zastanawiają się nad przystąpieniem do systemów jakości?

Moja rada jest prosta: warto zapoznać się z wymaganiami, wziąć kalkulator do ręki i policzyć koszty i korzyści, a następnie dołączyć do QMP. To inwestycja w przyszłość Waszego gospodarstwa i szansa na zwiększenie dochodów. Program ten oferuje wsparcie, szkolenia i dostęp do nowych rynków. Jest to krok w kierunku zrównoważonego i odpowiedzialnego rolnictwa, które jest przyszłością branży.

Systemy jakości to nie tylko programy certyfikacji, ale strategiczne inicjatywy, która pomagają w budowaniu silnego i zrównoważonego sektora wołowiny w Polsce. Uczestnictwo w QMP daje rolnikom szansę na rozwój, zwiększenie dochodów i umocnienie swojej pozycji na rynku zarówno krajowym, jak i międzynarodowym.

**Polski Związek Hodowców
i Producentów Bydła Mięsnego**
ul. Rakowiecka 32
02-532 Warszawa
tel. 22-849-19-10
tel. 609-843-729
fax 22-849-32-32
e-mail: bydlo@bydlo.com.pl

#FUNDUSZE PROMOCJI